

Hvor går Kina?



Notat – august 2023

Arne Jon Isachsen
**Centre for Monetary
Economics (CME)**

Xi Jinping gav ikke fra seg tøylene etter ti år på toppen, slik Deng Xiaoping hadde lagt opp til. Målet om å bli kvitt den absolutte fattigdom er ikke nådd. Kampanjen "Velstand for alle", som Xi snakker mye om, er preget mer av ord enn av handling.

Kina har ikke utviklet seg slik de fleste av oss hadde trodd for 20-30 år siden. Hva har hendt og hvorfor?

Jiang Zemin ser til at Kina blir med i WTO...

I desember 2001 lyktes det Jiang Zemin å få Kina inn i Verdens Handelsorganisasjon (WTO). Det avgjørende gjennombruddet i forhandlingene fant sted i november to år tidligere, der Bill Clinton og Jiang Zemin ble enige om vilkårene for medlemskap, etter at forhandlingene hadde kjørt seg fast på vårparten.

Man kan vanskelig overvurdere betydningen medlemskap i WTO kom til å bety for den økonomiske utviklingen i Kina.

“The agreement on China's entry into the WTO will rank with President Nixon's 1972 visit to Beijing and President Carter's extension of diplomatic recognition to China as a major step in bringing China into the world. It will help stabilize China's relations with the major powers — most particularly the United States — and burnish Jiang Zemin's (and perhaps Zhu Rongji's) leadership credentials ...”

fremholdt professor Joseph Fewsmith ved Boston University den gang, og la til,

“Most importantly, it will reinforce domestic reform and lead China to play an increasingly constructive role in world affairs.”

Man kan vanskelig overvurdere betydningen medlemskap i WTO kom til å bety for den økonomiske utviklingen i Kina. En eksportbasert vekst der man samtidig tillot utenlandske foretak å etablere seg i Kina, hvilket gjorde det lettere for kineserne selv å ta etter.

... og Hu Jintao går for en harmonisk utvikling...,

I oktober 2002 takket Jiang Zemin av som generalsekretær i Det kinesiske kommunistpartiet (CCP). Hu Jintao, som Deng Xiaoping allerede hadde utpekt ti år tidligere som Jiangs etterfølger, tok over. "Demokrati på kinesisk" kan vi kalle det – ryddig skifte av lederskap.

Hu Jintao brukte gjerne ofte uttrykket "harmonious development" for å beskrive den politikken han ønsket å føre innenlands, komplementert med begrepet "peaceful rise" for Kinas utvikling internasjonalt.

I 2005 sa Robert Zoellick, daværende statssekretær i det amerikanske utenriksdepartement, at Kina burde ta mål av seg til å bli en "responsible stakeholder" på den globale arena. Altså, spille en konstruktiv rolle i "world affairs", som professor Fewsmith hadde hintet til.

Sommer-OL i Beijing i august 2008 ble en formidabel suksess. Et bortimot plettfritt arrangement der vertsnasjonen tok de fleste gullmedaljene. Finanskrisen som fulgte senere den høsten, ble bedre håndtert av Kina enn av den vestlige verden. En sentralstyrt økonomi gjorde det lettere å iverksette nødvendige tiltak.

Det meste syntes å gå Kinas vei. På tide da å ta mer ansvar for den etablerte verdensorden og å bidra til en sunn utvikling av denne?

... men Xi Jinping har andre planer

Men Xi Jinping, som tok over som Kinas leder i 2012 etter Hu Jintao, ville det annerledes. I mars 2018 fikk han med seg Nasjonalforsamlingen på at vervet som Kinas president ikke lenger skulle begrenses til to ganger fem år, slik Deng Xiaoping hadde bestemt.

Uten noen formell begrensning for hvor lenge man kunne sitte som generalsekretær i Partiet (CCP) eller som leder av Militærkommisjonen (CMC), var regelen om at man bare kunne gjenvelges én gang som landets president helt sentral. Denne regelen innebar at landets toppleder, som forventes å inneha alle tre vervene, vil bli skiftet ut

på ryddig vis hvert tiende år. En tidsbegrenset periode som landets øverste leder er kvintessensen av et sunt demokrati.

Da denne begrensningen ble tatt bort, ble “demokrati med kinesiske kjennetegn” kastet på båten. Og i 2022 ble Xi gjenvalgt, eller gjenoppnevnt, som Kinas leder for en ny femårsperiode.

Xi Jinping har sjelden unnlatt å kritisere Sovjetunionens siste leder, Mikhail Gorbatsjov, for at han lot unionen gå i oppløsning. Ikke mindre hard har hans kritikk mot lederskapet i Sovjetunionen for øvrig vært – at ingen var “mann nok” for å hindre Gorbatsjov i å gjennomføre sitt forsett.

Mon tro om en tilsvarende kritikk en gang i fremtiden vil ramme dagens ledersjikt i Kina som tillot Xi å la det etablerte systemet med “demokrati på kinesisk” fare, ved å stemme for hans forslag i Nasjonalforsamlingen om å ta bort begrensningen om at man bare kan gjenvelges én gang som Kinas president?

Den absolutte fattigdommen er borte – eller ... ?

I oktober 2020 erklærte Xi Jinping at Kina hadde innfridd målet om etablering av et “moderately prosperous society”, der den absolutte fattigdommen var en saga blott. Dette målet – etablering av “xiaokang society” – hadde Deng omtalt allerede i 1979, og Konfucius hundrevis av år tidligere.

Hu Jintao og hans statsminister Wen Jiabao hadde sagt at dette målet skulle bli innfridd innen 2020. Eksakt hva Xi leverte på.

Men bare å erklære at problemet er løst, uten på forhånd å ha etablert hvilke kriterier som skulle legges til grunn, er ikke det noe underlig?

I februar 2020 hadde Li Keqiang, Kinas statsminister, konstatert at hele 600 millioner kinesere hadde en månedlig inntekt på 140 amerikanske dollar eller mindre. At denne fattigdommen var borte i oktober – ti måneder senere – som Xi konstaterte, er lite troverdig.

“Common Prosperity”

I femårsplanen for 2021-2025 legges det stor vekt på begrepet “Common Prosperity” – at Kina skal lykkes med å skape velstand for alle. Dette begrepet står sentralt i Den kinesiske drømmen. Xi vil ikke nøye seg med å løfte folk ut av fattigdom. Velstand for alle er målet.

I norske ører gir begrepet “Velstand for alle” assosiasjoner til ulike velferdsordninger. Inntektsfordelingen som en markedsøkonomi skaper, blir korrigert via skatter og avgifter, og via overføringer. I tillegg vil det offentliges egen bruk av penger også påvirke fordelingen av godene i samfunnet.

Dersom markedet frembrakte en mindre ulik fordeling av inntektene i samfunnet, ville behovet for omfordeling via skatter og stønader bli tilsvarende redusert. Det ville i seg selv bidra til å gjøre kaka til fordeling større i det skatter så godt som alltid fører til en mindre produktiv allokering av ressursene.

I Korea og Taiwan er forskjellene i inntekt frembrakt av markedet relativt små. Det har blant annet sammenheng med et godt utdanningssystem.

For Kinas vedkommende ville bedre skoler på landsbygda, samt større råderett over jorda til bøndene, gi dem større inntekspotensial over tid. Behovet for overføringer av ulike slag blir mindre. Om arbeidsmigranter til byene fikk større rettigheter til sosiale ytelser (skole, helse og pensjon) ville det trekke i samme retning. Men da på bekostning av byboere som må dele av trange budsjetter med innflyttere. Utfordringene som dagens ordning for arbeidsmigranter (hukou) skaper, er et tilbakevendende tema i Kina.

Når det kommer til avveiningen mellom fordeling og vekst, får veksten forrang.

Kampanjen “Velstand for alle” har lite konkret å komme med når det gjelder tiltak for en jevnere fordeling av inntekt og formue. Snarere preges den av ønske om å ta fokus vekk fra realitetene. Ungdom som velger “lying flat” – det vil si å “la humla

suse" og gjøre minst mulig – er et problem i dagens Kina. Innovasjon og fremdrift blir det mindre av når mange unge melder seg ut av samfunnet.

Når det kommer til avveiningen mellom fordeling og vekst, får veksten forrang. Xi vil ikke tillate at incentiver for hardt arbeid og innovasjoner blir skadelidende, og advarer eksplisitt mot "falling into the trap of welfare dependency".

Hva som skal til, men som Xi Jinping nøler med å sette ut i livet, er en mye bredere og mer progressiv inntektsskatt, arveavgift, skatt på kapitalgevinster samt eiendomsskatt.

Xi ... advarer eksplisitt mot "falling into the trap of welfare dependency".

Etter å ha avdekket hvor mangelfulle tiltakene i kampanjen for "Common Prosperity" egentlig er, runder professor Barry Naughton ved University of California i San Diego av med å konstatere at prosjektet "Velstand for alle" ganske enkelt "...is a substitute for genuinely redistributive policies."

15. august 2023,

Home Page:

<http://home.bi.no/fag87025>